

the system of which the Constitution has supreme legal force.

References

1. Hilaire Barnett. Constitutional and Administrative Law 5 (London: Cavendish Publishing Limited, 3rd edi., 2000(1995).
2. Constitutionalism, law written by: Richard Bellamy See Article History URL: <https://www.britannica.com/topic/constitutionalism>
3. Constitutionalism. From Wikipedia, the free encyclopedia. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B8%D1%82%D1%83%D1%86%D1%96%D0%BE%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%BC>
4. Goshovskaya V.A. Fundamentals of national parliamentarism: a textbook for students. higher. uch. institutions: in 2 volumes / V.A. Goshovskaya, Yu.V. Baskakova, A.D. Brychenko, V.S. Goshovsky, L.A. Pashko and others / under the General. Ed. V.A. Goshovskaya. Kyiv: NADU, 2011. Vol. 1. 408 p.
5. The concept, structure and features of constitutionalism. URL: https://pidruchniki.com/1594102446795/pravo/ponyattya_struktura_oznaki_konstitutsionalizmu

УДК 340 (043.2)

Чубата Т.С., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Головка С.Г., к.і.н., доцент

ПРАВО НА ОСВІТУ В СИСТЕМІ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА

Право на освіту займає чільне місце у системі прав людини [3]. На сьогодні система освіти перебуває у стані реформування. У Законі України «Про освіту» задекларовано багато змін. Закон гарантує та забезпечує автономію закладів освіти, що дає їм змогу самостійно, ефективно та якісно функціонувати, регламентує засади громадського самоврядування та контролю у закладах освіти [2]. Відповідно до положень закону забезпечується прозорість та інформаційна відкритість закладів освіти, визначаються права та обов'язки учасників навчального процесу.

Важливою нормою закону стало створення інституту освітнього омбудсмена, що, у свою чергу, забезпечує додатковий захист прав і свобод усіх учасників освітнього процесу.

На сучасному етапі виникли значні труднощі під час реалізації права на освіту на тимчасово окупованих та прилеглих до них територіях. Незважаючи на заходи, вжиті Кабінетом Міністрів України та Міністерством освіти і науки України, ситуація залишається складною. На

непідконтрольній території майже 850 закладів освіти перейшли на навчання за російськими програмами та підручниками. Діти отримують атестати і свідоцтва невизнаних республік ЛНР/ДНР. Навчальний процес супроводжується значною антиукраїнською пропагандою. Кількість дітей з тимчасово непідконтрольних територій, які навчаються дистанційно або екстерном, суттєво зросла. Перевантаженість педагогічного персоналу та безоплатне надання освітніх послуг знижує якість навчання і не дозволяє проводити його у повному обсязі.

Не вирішеними у повному обсязі на практиці залишаються проблеми вступу мешканців з тимчасово окупованих територій Криму та Донбасу до українських закладів вищої освіти.

У вітчизняній вищій освіті, незважаючи на поступове впровадження норм Закону України «Про вищу освіту» 2014 року [1], досі поширені такі явища, як непрозоре управління та корупція, імітація студентського самоврядування, примус студентів до відвідування позанавчальних заходів, порушення права на вибір навчальних курсів, обмеження академічної мобільності. Навіть після масових студентських протестів, керівництво університетів замість прозорого розгляду вимог практикує відрахування активістів з числа студентів.

У суспільстві наростає незадоволення системою вітчизняної освіти. Тому зростає кількість громадян, які прагнуть та планують здобувати освіту для себе та своїх дітей за кордоном. Багато батьків прагнуть організувати для дітей домашнє навчання через незадоволення якістю освітніх послуг, що надаються закладами загальної середньої освіти.

Проблемним в Україні залишається невідповідність змісту і форм освіти вимогам ХІХ століття. Українська система освіти не відповідає європейській і найкращим світовим системам; існує потужна забюрократизованість системи освіти на всіх рівнях, що проявляється в збереженні основних елементів управління радянської доби. На жаль, критично знижується соціальний статус вчителя та викладача. Простежується нераціональне використання бюджетних коштів за домінування в системі освіти неринкових економічних відносин. А це, в свою чергу, сприяє поширенню зловживань і корупції в системі освіти.

Гарантією права на освіту постає забезпечення її якості. Якщо не забезпечується якість освітніх послуг, то дотримання усіх інших принципів освіти практично не гарантують реалізації права на освіту. Бо саме принцип якості освіти безпосередньо впливає на її зміст. Тому перед державою стоїть першочергове завдання забезпечення надання якісних освітніх послуг на всіх її рівнях.

Отже, можна стверджувати, що право на освіту є невід'ємним правом людини та громадянина. Воно покликане сприяти культурному, духовному, інтелектуальному, соціальному розвитку особистості. Узагальнюючи вітчизняний і міжнародний досвід регламентації права на

освіту, можна визначити, що освіта та право на неї – це складова забезпечення внутрішнього особистісного розвитку людини та чинник загального суспільного прогресу.

Література

1. Про вищу освіту: Закон України від 01 лип. 2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> (дата звернення: 23.04.2020).
2. Про освіту: Закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 23.04.2020).
3. Ковальчук Р.Л. Право на освіту як одне з конституційних прав громадян України. *Університетські наукові записки*. 2011. № 3. С. 292–298.
4. Мацькевич М. Культурні права та свободи людини і громадянина в Україні: ціннісно-правовий аспект. *Право України*. 2011. № 9. С. 208–213.